

Fragment uit de overweging op zondag 24 maart 2019
na de overwinningsspeech van Thierry Baudet bij de verkiezingsuitslag
van de Provinciale Staten op woensdag 20 maart
zondag 'Oculi' jeugddienst 16+ bij Lukas 15:11-32
met ervaringen van jongeren die langere tijd in het buitenland waren

In de afgelopen week hoorde ik een woord, waarvan ik dacht: 'hé, dat heeft alles te maken met onze behoefte om uit huis te gaan'. 'Oikofobie', Baudet gebruikte het in zijn overwinningsspeech. Hij gebruikte veel moeilijke woorden en beelden. Maar dat schijnt opeens heel populair te zijn en veel succes te oogsten, vanuit het idee: 'ik begrijp hèm wel niet, maar ik heb 't gevoel dat hij mij begrijpt'... 'Oikofobie' betekent letterlijk: angst voor thuis, afkeer van wat je vertrouwd is. Het is het omgekeerde van 'xenofobie': angst voor wat je vreemd is, afkeer van de vreemdeling ook.

Is het misschien 'oikofobie' die je drijft, als je wèg wil van thuis? Is het afkeer van het vertrouwde, wat je doet verlangen naar het buitenland? Is het afkeer van: waar je je lange tijd eigenlijk best bij thuisvoelde? Elke puber heeft daar op z'n tijd een beetje last van natuurlijk. Maar zou 't ook de diepste drijfveer zijn van onze behoefte om hier weg te gaan en eens ergens anders in de wereld ons geluk te beproeven? Ik hoop toch van niet; en ik dènk ook van niet! Is het niet veel meer nieuwsgierigheid naar wat achter de horizon ligt? Is het niet veel meer nieuwsgierigheid naar het andere, naar wat of wie ànders is dan jij?

Ik hoop dat onze diepste drive om de wereld in te trekken het òmgekeerde is van 'xenofobie', namelijk: 'xenofilie'! Dat is líefde voor het vreemde, líefde voor wat en wie anders is dan jij! Ik hoop - als je naar het buitenland gaat - dat je dat doet vanuit het besef dat we sámen in één wereld leven en verantwoordelijk voor elkaar zijn! Je trekt er toch niet op uit om te zien hoe vreemd en verschrikkelijk het in het buitenland is, om vervolgens terug te keren en je terug te trekken in je eigen veilige landje, waar het leven goed is en dat lekker van òns is? En dan zetten we er een hek of een muur omheen en hebben we met de rest van de wereld niets te maken!? Dat is precies de populistische toon die ik hoor bij Trump en Thierry. Een ziekelijke vorm van 'oikofilie', liefde voor het eigen huis...

Heerlijk ontzuenderend wat onze meest cynische historicus Maarten van Rossem relativerend opmerkte bij deze politieke aardverschuiving. Volgens hem hebben we er weer een 'carnavalspartij' bij. Hij herinnerde aan partijen die na zo'n snelle opgang weer net zo snel naar de marge verdwenen. Het zijn immers sterke benen die de weelde van de plotselinge populariteit kunnen dragen. Het moet allemaal bestuurlijk nog maar kunnen worden waargemaakt... Maar, dacht ik, hij weet toch óók van de keren dat het wèl doorging. Dus carnavalspartij of niet - het *sentiment* dat blijkbaar bij velen in onze samenleving tot deze uitslag heeft geleid, moeten we wel serieus nemen!

Aan het begin van de vorige eeuw werd met vergelijkbare taal als die Baudet bezigt, de voedingsbodem gelegd voor het fascisme. Hoe kan je - nog maar 75 jaar na het donkerste dieptepunt van onze Noordwesteuropese geschiedenis -

spreken over de mooiste en grootste beschaving die de wereld ooit gekend heeft? Dan ben je betrekkelijk kort van geheugen en ken je je geschiedenis niet. Over welke beschavingsfamilie heeft hij het dan eigenlijk? Laat die suggestie van onze superioriteit maar gerust achterwege. Hoogmoed komt vóór de val... En de quasi-religieuze taal over ecologische hogepriesters, duurzaamheidsafgoderij en klimaatketterij. En gekaapte theologische begrippen als opstanding en wedergeboorte. En een beeld van jezelf creëren als van een geroepen, maar verguisde messias, die doet wat hij doen moet, bereid om alle risico's te nemen... Eerlijk gezegd word ik - juist in deze veertigdagentijd - een beetje onpasselijk van deze potsierlijke karikatuur van de bijbelse boodschap.

Als we kritiekloos en naïef achter zulke demagogische retoriek aanlopen, zal een elitaire groep in de samenleving en een klein deel van de wereldbevolking misschien even glorieus opleven ten koste van anderen, maar uiteindelijk betekent het 'der Untergang' van onze beschaving! Je hoeft er geen dominee en zelfs geen profeet voor te zijn om dat te voorzien, want de geschiedenis leert het ons...

Veel meer dan van deze overwinningrede, was ik deze week onder de indruk van de woorden van een verliezer... Een moslim in Christchurch verloor zijn vrouw, terwijl ze anderen wilde redden en naar hem op zoek was omdat hij in een rolstoel zat. De moslim koestert geen haat tegen de dader, maar wil hem vergeven. Hij hoopt dat de schutter zijn schuld erkent en de kans krijgt om, in plaats van andere mensen te haten, zich weer met anderen te verbinden. Ik denk ook aan de honderden moslims, die bij de herdenking van de aanslag in de tram in Utrecht lieten weten hoe erg zij het vinden wat er gebeurd is - als mensen, en nog meer als moslims, omdat wat daar gebeurde niet bij hun geloof past.

Als er dingen misgaan, dan kan je anderen of het noodlot de schuld geven. Maar je kan ook zelf je verantwoordelijkheid nemen en de dingen en deze wereld een beetje beter maken. Opstaan en op weg gaan... en terugkeren naar huis - het huis van de Vader, de plaats waar het leven goed is, waar jou en niemand iets ontbrak; dat huis vol geluk en liefde voor iedereen...

Laten we wakker worden, nadenken en wijs worden, voor het te laat is... De veranderingswind die we nodig hebben, is niet de wind die veroorzaakt wordt door de mythologische uil van Minerva of Athene. De wind die we nodig hebben wordt teweeggebracht door de duif van Gods Geest en blaast ons naar een nieuw Jeruzalem! Toegegeven: dat is ook maar een beeld, maar beeld van een nieuwe samenleving van vrede tussen alle mensen, mensen die leven van de wind, de Geest, de adem van God. Die is elk mens ingeblazen en verbindt ons met elkaar. Laat nooit iemand van zichzelf of een ander zeggen, dat hij of zij het niet waard is om zoon of dochter van God te heten. Want alle mensen zijn kind van God. Laten we elkaar niet uitsluiten, maar liefhebben. Want de ander is als jij.